

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 9. joulukuuta 2021
(OR. en)

14890/21

EMPL 547
SOC 731
ECOFIN 1230
MI 933

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	9. joulukuuta 2021
Vastaanottaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2021) 778 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Ihmisten hyväksi toimivan talouden rakentaminen: yhteisötalouden toimintasuunnitelma

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2021) 778 final.

Liite: COM(2021) 778 final

Bryssel 9.12.2021
COM(2021) 778 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Ihmisten hyväksi toimivan talouden rakentaminen: yhteisötalouden
toimintasuunnitelma**

{SWD(2021) 373 final}

1. JOHDANTO

Noin 2,8 miljoonaa yhteisötalouden toimijaa Euroopassa¹ tarjoaa päivittäin konkreettisia ja innovatiivisia ratkaisuja keskeisiin haasteisiimme. Ne luovat ja säilyttävät laadukkaita työpaikkoja, edistävät heikommassa asemassa olevien ryhmien sosiaalista osallisuutta ja työmarkkinoille pääsyä sekä kaikkien yhdenvertaisia mahdollisuuksia, tukevat kestäväää taloudellista ja teollista kehitystä, lisäävät kansalaisten aktiivista osallistumista yhteiskuntaan, ovat tärkeä osa Euroopan sosiaaliturvajärjestelmiä ja elvyttävät Euroopan maaseutualueita² ja väestökatoalueita³.

Covid-19-pandemian aikana monet yhteisötalouden toimijat ovat olleet kriisin eturintamassa. Ne ovat tuottaneet kasvusuojuksia, tukeneet digitaalista verkkokoulutusta, auttaneet avun tarpeessa olevia ja antaneet lähiapua paikallisyhteisöissä.

Tietyt yhteisötalouden osa-alueet edistävät **vihreää ja digitaalista siirtymää** tarjoamalla kestäviä tavaroita ja palveluja sekä kuromalla umpeen digitaalista kuilua. Niiden osallistavat liiketoimintamallit, joissa otetaan huomioon kansalaisten, työntekijöiden ja muiden sidosryhmien tarpeet, auttavat varmistamaan, että siirtymät ovat oikeudenmukaisia.

Lisäksi yhteisötalous edistää eurooppalaisten yritysmuotojen moninaisuutta, lisää kuluttajien valinnanvaraa ja parantaa tuotteiden ja palvelujen laatua. Yhteisötalouden osuus bruttokansantuotteesta on merkittävä niissä maissa, joissa se on kehittynyt pisimmälle, kuten Ranskassa, jossa sen osuus bruttokansantuotteesta on 10 prosenttia⁴. Tämän vuoksi yhteisötalous on sisällytetty keskeiseksi osaksi lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollista ekosysteemiä, joka on yksi päivitetyn EU:n teollisuusstrategian 14 teollisesta ekosysteemistä⁵.

Yhteisötalous voi auttaa panemaan täytäntöön Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet, toteuttamaan sen vuoden 2021 toimintasuunnitelman ja saavuttamaan sen vuoden 2030 yleistavoitteet, joihin kuuluvat esimerkiksi työllisyyden lisääminen sekä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten määrän vähentäminen. Yhteisötalous työllistää noin 13,6 miljoonaa ihmistä; palkattujen työntekijöiden osuus vaihtelee jäsenvaltioissa 0,6 prosentista 9,9 prosenttiin⁶. Tämän perusteella voidaan todeta, että yhteisötalous on kehittynyt EU:ssa epätasaisella tavalla, mutta se osoittaa myös, että **yhteisötaloudella on huomattava taloudellinen ja työpaikkojen luomiseen liittyvä potentiaali, joka on vielä hyödyntämättä** monissa

¹ Luku kattaa EU:n 28 jäsenvaltiota. Ks. Monzon J. L. & Chaves R., *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, 2017, s. 66.

² Ks. EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisio, COM(2021) 345 final.

³ Krlev G., Pasi G., Wruk D. & Bernhard M., *Reconceptualizing the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

⁴ <https://www.economie.gouv.fr/leconomie-sociale-et-solidaire>

⁵ EU:n päivitetystä teollisuusstrategiassa ehdotetaan 14:ää teollista ekosysteemiä covid-19-kriisistä johtuvien uusien olosuhteiden huomioon ottamiseksi ja pyritään edistämään siirtymistä kohti kestävämpää, digitaalisempaa, selviytymiskykyisempää ja globaalisti kilpailukykyisempää taloutta, COM(2021) 350 final.

⁶ Ks. Monzon J. L. & Chaves R., *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, 2017, s. 69.

jäsenvaltioissa ja monilla alueilla ja joka voidaan hyödyntää ryhtymällä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Yhteisötalous täydentää jäsenvaltioiden toimia, joilla ne tarjoavat laadukkaita sosiaalipalveluja kustannustehokkaalla tavalla. Lisäksi se täydentää jäsenvaltioiden ponnisteluja integroida nuoret ja heikommassa asemassa olevat ryhmät (esim. vammaiset, ikääntyneet, pitkäaikaistyöttömät, maahanmuuttajataustaiset tai rodullisilta tai etnisiltä taustoiltaan erilaiset vähemmistöön kuuluvat ihmiset (erityisesti romanit) ja yksinhuoltajat) työmarkkinoille ja koko yhteiskuntaan⁷. Yhteisötalous auttaa esimerkiksi edistämään vammaisten työllistymistä avoimilla työmarkkinoilla ja tarjoaa heidän itsenäisen elämänsä kannalta välttämättömiä tukipalveluja. Lisäksi yhteisötalous auttaa parantamaan sukupuolten tasa-arvoa. Toisaalta monilla naisilla on mahdollisuus päästä työmarkkinoille yhteisötalouden luomien työpaikkojen kautta. Toisaalta yhteisötalouden tarjoamat sosiaali- ja hoitopalvelut mahdollistavat naisten pääsyn laajemmille työmarkkinoille.

Lisäksi yhteisötalous edistää **kestävän kehityksen tavoitteiden⁸ täytäntöönpanoa EU:n ja koko maailman tasolla**. Tämä johtuu siitä, että se pyrkii maailmanlaajuisesti aktiivisesti vähentämään köyhyyttä ja edistämään siirtymistä kestäviin kaupunkeihin ja yhteisöihin, vastuullista kulutusta ja tuotantoa sekä kestävästä rahoitusta. Yhteistyöjärjestöt ja voittoa tavoittelemattomat järjestöt ovat näin ollen Euroopan sosiaalisen ja taloudellisen selviytymiskyvyn peruspilari⁹.

Yhteisötaloudella on potentiaalia muokata taloutta covid-19-kriisin jälkeen osallistavilla ja kestäville talousmalleilla, jotka johtavat oikeudenmukaisempaan ekologiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen muutokseen.

Elpymis- ja palautumistukiväline tarjoaa jäsenvaltioille huomattavia mahdollisuuksia toteuttaa uudistuksia ja investointeja yhteiskunnallisen ja osallistavan yrittäjyyden välityksellä. Lisäksi osa jäsenvaltioista on asettanut yhteisötalouden ja osallistavan yrittäjyyden kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmiansa painopisteiksi. Komissio seuraa ja tukee jäsenvaltioita, kun ne panevat täytäntöön nämä suunnitelmansa.

Yhteisötaloudella on keskeinen asema siirryttäessä kohti kauniimpia, kestävämpiä ja osallistavampia elinympäristöjä ja elämäntapoja, joita edistetään **Uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteella¹⁰**. Yhteisötalous tarjoaa tältä osin uusia monialaisia lähestymistapoja ja ratkaisuja, jotka on mukautettu paikallisyhteisöjen tarpeisiin ja toiveisiin.

Osaa tästä potentiaalista ei ole kuitenkaan vielä hyödynnetty. Yhteisötalous on edelleen tuntematon asia liian monelle ihmiselle¹¹. Monet kuluttajat haluavat ostaa

⁷ Komissio nostaa esille yhteisötalouden merkityksen myös kotouttamista ja osallisuutta koskevassa toimintasuunnitelmassaan 2021–2027, COM(2020) 758 final.

⁸ <https://unric.org/fi/kestavan-kehityksen-tavoitteet/>

⁹ COM(2020) 493 final.

¹⁰ COM(2021) 573 final.

¹¹ Vähintään kymmenessä EU:n jäsenvaltiossa ei tunnusteta juuri lainkaan yhteisötalouden käsitettä. Ks. Monzon J. L. & Chaves R., *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, 2017, s. 35.

tuotteensa ja palvelunsa vastuullisemmista lähteistä¹², mutta heillä ei ole välttämättä tarvittavaa tähän liittyvää tietämystä. Pitkäjänteistä ja pitkäaikaista sijoituspääomaa ei aina ole helposti saatavilla yhteisötalouden toimijoille. Viranomaiset eivät hyödynnä täysimääräisesti nykyisiä mahdollisuuksia helpottaa yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin tai rahoitukseen tai EU:n nykyisten valtiontukisääntöjen tarjoamaa joustavuutta. Koska yhteisötalouden toimijoita ei ymmärretä ja tunnusteta riittävästi, niillä on vaikeuksia kehittää ja laajentaa toimintaansa, minkä vuoksi niiden taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset eivät ole vielä suurempia. Ne tarvitsevat enemmän ja parempaa tukea kasvaakseen ja menestyäkseen.

Yhteisötalouden mahdollisuuksien optimoimiseksi sisämarkkinoilla olisi tehtävä enemmän, jotta jäsenvaltioissa voidaan toistaa menestyksekkäitä kokemuksia ja mahdollisuuksien mukaan auttaa yhteiskunnallisia yrityksiä kasvamaan paikallisista yrityksistä Euroopan laajuisiksi yrityksiksi, myös digitaalisten välineiden avulla.

Tämän toimintasuunnitelman tavoitteena on vahvistaa sosiaalista innovointia, tukea yhteisötalouden kehittämistä ja lisätä sen sosiaalista ja taloudellista muutosvoimaa. Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan useita toimia vuosiksi 2021–2030. Se perustuu sosiaalisen yrittäjyyden aloitteeseen¹³ ja startup- ja scale-up-yrityksiä koskevaan aloitteeseen¹⁴. Toimintasuunnitelma on valmisteltu kaksi vuotta kestäneessä avoimessa ja osallistavassa menettelyssä¹⁵.

2. YHTEISÖTALouden MÄÄRITELMÄ

Yhteisötaloudessa on monenlaisia toimijoita, joilla on erilaisia liiketoiminta- ja organisaatiomalleja. Yhteisötalouden toimijat toimivat hyvin erilaisilla talouden aloilla, joihin kuuluvat muun muassa maa-, metsä- ja kalatalous, rakentaminen, uudelleenkäyttö ja korjaaminen, jätehuolto, tukku- ja vähittäiskauppa, energia ja ilmasto, informaatio ja viestintä, rahoitus- ja vakuutus toiminta, kiinteistötoiminta, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut, taide, kulttuuri ja media.

Tässä toimintasuunnitelmassa ja siihen liittyvissä EU:n aloitteissa yhteisötalous kattaa toimijat, joilla on seuraavat keskeiset yhteiset periaatteet ja piirteet: ne asettavat voittojen sijaan etusijalle ihmiset sekä yhteiskunnallisen ja/tai ympäristöön liittyvän tarkoituksen ja sijoittavat uudelleen suurimman osan voitoistaan ja ylijäämistään jäsenten tai käyttäjien (”yhteinen etu”) tai koko yhteiskunnan (”yleinen etu”) edun mukaisten toimintojen suorittamiseen, ja niillä on demokraattinen ja/tai osallistava hallintomalli.

Perinteisesti **yhteisötaloudella** viitataan pääasiassa neljänlaisiin toimijoihin, jotka tarjoavat tavaroita ja palveluja jäsenilleen tai koko yhteiskunnalle: osuuskuntiin, keskinäisiin yhtiöihin, yhdistyksiin (mukaan lukien hyväntekeväisyysjärjestöt) ja säätiöihin. Ne ovat viranomaisista riippumattomia yksityisiä toimijoita, joilla on erityinen oikeudellinen muoto.

¹² Esimerkiksi maaliskuussa 2020 julkaistun [Eurobarometri-tutkimuksen](#) perusteella yleisen näkemyksen mukaan tehokkaimpiin kuuluvia tapoja selvittää ympäristöongelmia ovat ”kulutustapojen muuttaminen” ja ”tuotannon ja kaupankäynnin tapojen muuttaminen”.

¹³ COM(2011) 682 final.

¹⁴ COM(2016) 733 final.

¹⁵ SWD(2021) 373.

Yhteiskunnallisia yrityksiä¹⁶ pidetään nykyisin yleisesti osana yhteisötaloutta. Yhteiskunnalliset yritykset tarjoavat markkinoilla tavaroita ja palveluja yrittäjämäisellä ja usein innovatiivisella tavalla, ja niiden kaupallinen toiminta perustuu yhteiskunnallisiin ja/tai ympäristöön liittyviin tavoitteisiin. Ne sijoittavat pääasiassa voittonsa uudelleen yhteiskunnallisten tavoitteidensa saavuttamista varten. Lisäksi näiden yritysten organisaatio- ja omistajuusmuoto noudattaa demokraattisia tai osallistavia periaatteita tai painottaa yhteiskunnallista kehitystä¹⁷. Yhteiskunnallisten yritysten oikeudelliset muodot vaihtelevat kansallisesta tilanteesta riippuen.

Osa sidosryhmistä, maista ja kansainvälisistä järjestöistä käyttää yhteisötalouden toimijoista myös termejä ”yhteisötalouden yritykset”, ”yhteisö- ja yhteisvastuutalouden yritykset” ja ”kolmas sektori”¹⁸. Työhön sijoittumista edistävät yhteiskunnalliset yritykset ovat yleisimpiä yhteiskunnallisia yrityksiä Euroopassa. Ne ovat erikoistuneet heikommassa asemassa olevien henkilöiden työllistämiseen.

Suurin osa tässä toimintasuunnitelmassa ehdotetuista toimista koskee kaikkia yhteisötalouden toimijoita. Osa toimista voi olla kuitenkin tarkoitettu jollekin tietylle toimijoiden luokalle.

3. YHTEISÖTALOUDEN MENESTYMISTÄ EDISTÄVÄN KEHYKSEN LUOMINEN

3.1. Toimintapoliittisten ja oikeudellisten kehysten laatiminen

Saadun näytön perusteella on tärkeää parantaa yhteisötalouden menestymisen kannalta suotuisaa toimintaympäristöä. Tutkimustulosten¹⁹ ja sidosryhmien²⁰ mukaan toimintapoliittiset ja oikeudelliset kehykset ovat olennainen osa tätä ympäristöä, mutta niiden mukauttaminen yhteisötalouden tarpeisiin ei ole helppo tehtävä.

Yhteisötalouden monialaisuus ja sen piiriin kuuluvien toimijoiden moninaisuus aiheuttavat huomattavia haasteita viranomaisille ja vaikeuttavat tehokkaan lähestymistavan kehittämistä. Viranomaisten keskitetyt ja selkeät yhteispisteet ovat harvinaisia. Yhteisötalouden toimijoilla on usein vaikeuksia valita oikeudellinen muoto monista erilaisista vaihtoehdoista, joita ei ole täysin mukautettu niiden tarpeisiin.

¹⁶ Termejä ”sosiaalinen yritys” tai ”yhteiskunnallinen yritys” on käytetty sosiaalisen yrittäjyyden aloitteesta alkaen useissa EU:n oikeudellisissa teksteissä rahoitustarkoituksissa. Ks. määritelmät, jotka sisältyvät työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevasta Euroopan unionin ohjelmasta annettuun asetukseen (EU) N:o 1296/2013, eurooppalaisista yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen erikoistuneista rahastoista annettuun asetukseen (EU) N:o 346/2013 ja Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) perustamisesta annettuun asetukseen (EU) 2021/1057.

¹⁷ COM(2011) 682 final.

¹⁸ Esim. Kansainvälisen työjärjestö (ILO).

¹⁹ Esim. Jenkins, Hamish, Ilcheong Yi, Samuel Bruelisauer & Kamen Chaddha. *Guidelines for Local Governments on Policies for Social and Solidarity Economy*, UNRISD, Geneve, 2021, EU:n ja OECD:n yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liittyvä yhteistyö (esim. [Better Entrepreneurship Policy -työkalu](#), toimintapoliittiset selostukset ja toimintapolitiikkojen perusteelliset arvioinnit jäsenvaltioille), ja Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. & Carini C., *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2020.

²⁰ SWD(2021) 373.

Johdonmukaisten yhteisötaloutta koskevien kehysten laatimisessa on otettava huomioon yhteisötalouden erityinen luonne ja erityiset tarpeet, jotka koskevat monia laaja-alaisia ja alakohtaisia politiikkoja ja säännöksiä, jotka liittyvät esimerkiksi verotukseen, julkisiin hankintoihin, kilpailuun, sosiaaliin näkökohtiin ja työmarkkinoihin, koulutukseen ja osaamiseen, terveydenhuolto- ja hoitopalveluihin, pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) tukemiseen, kiertotalouteen jne.

Esimerkiksi **verotus** on yhteisötalouden kannalta tärkeä politiikan ala. Vain harvat maat ovat kehittäneet erityisen ja johdonmukaisen yhteiskunnallisia yrityksiä koskevan verokehysten. Monet tarjoavat kannustimia, jotka vaihtelevat jakamattomien voittojen yhtiöveroa koskevista vapautuksista arvonnisäverovapautuksiin tai alennetun arvonnisäveron soveltamiseen, sosiaaliturvamaksujen alentamiseen tai kattamiseen tuilla tai yksityisille ja institutionaalisille avunantajille myönnettäviin verovähennyksiin²¹. Nämä kannustimet voivat olla kuitenkin vaikeasti saatavilla, ja erilaisia toimia ei aina koordinoita asianmukaisella tavalla.

Myös alakohtaiset julkiset politiikat ovat merkityksellisiä yhteisötalouden toimijoille, sillä yhteisötalouden toimijat ovat viranomaisten tärkeitä kumppaneita **sosiaali-, terveys- ja hoitopalvelujen** tarjoamisessa. Väestön ikääntymisen seurauksena hoivatalous laajenee ja tarjoaa työmahdollisuuksia. Näiden alojen (joiden työvoima koostuu pääasiassa naisista) palveluja tarjoavat työntekijät kohtaavat kuitenkin monia haasteita, joihin kuuluvat pieni palkka ja epävarmat työolosuhteet. Vuodeksi 2022 esitetty uusi eurooppalainen hoitostrategia tarjoaa muun muassa tilaisuuden tehostaa hoivataloutta tekemällä näkyvämpää siitä suuresta lisäarvosta, jonka yhteisötalous tarjoaa tällä alalla, myös työolosuhteiden parantamisessa.

Viranomaisten on otettava huomioon yhteisötalouden kattamien oikeudellisten muotojen moninaisuus, kun ne laativat asianmukaisia toimintapoliittisia ja oikeudellisia kehyksiä. Vaikka osuuskunnilla, keskinäisillä yhtiöillä, säätiöillä, yhdistyksillä ja yhteiskunnallisilla yrityksillä on paljon yhteistä, niillä on kuitenkin myös erilaiset tavoitteet ja toimintatavat, ja ne kohtaavat erilaisia esteitä.

Osuuskunnat ovat vakiintunut yhteisötalouden liiketoimintamalli. Osuuskuntia hallinnoivat tuottajat, käyttäjät tai työntekijät, ja niitä johdetaan ”yksi jäsen, yksi ääni”-periaatteen mukaisesti²². Ne ovat osoittautuneet ajan saatossa ja eri aloilla monipuolisiksi toimijoiksi, jotka tarjoavat innovatiivisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin. Osuuskuntien mukaan niiden on kuitenkin omistajuusrakenteensa vuoksi vaikeampi päästä osallisiksi pääomasijoituksista. Taloudellinen ja muu kuin taloudellinen erityistuki voi olla työpaikkojen säilyttämisen ja kannattavan taloudellisen toiminnan jatkumisen kannalta ratkaisevassa asemassa, kun osuuskuntia perustetaan työntekijöiden yritysostojen²³ yhteydessä.

²¹ Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. & Carini C., *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2020, s. 177.

²² EU loi eurooppaosuuskunnan oikeudellisen muodon vuonna 2003 (asetus (EY) N:o 1435/2003). Tämä eurooppalaisen osuuskunnan muoto auttaa sellaisia osuuskuntia, jotka harjoittavat toimintaa useammassa kuin yhdessä EU-maassa. Se tarjoaa oikeusperustan myös muille yrityksille, jotka haluavat liittoutua yhteen. Asetusta täydentää neuvoston direktiivi 2003/72/EY eurooppaosuuskunnan sääntöjen täydentämisestä henkilöstöedustuksen osalta.

²³ Työntekijöiden yritysostot voivat olla tehokas tapa selviytyä yrityskriisistä ja yritysten sukupolvenvaihdoksista.

Keskinäisten yhtiöiden mukaan nykyisissä säännöissä ei oteta riittävällä tavalla huomioon keskinäisten yhtiöiden voittoa tavoittelematonta luonnetta. Tämän vuoksi **komissio lisää kansallisten viranomaisten tietoisuutta keskinäisen mallin erityispiirteistä** ja mahdollisuuksista keventää hallinnollista taakkaa²⁴.

Yhteisötaloudessa toimivien **säätiöiden ja yhdistysten** mukaan niillä on vaikeuksia nauttia kaikista sisämarkkinoiden eduista. Esimerkiksi **yhdistykset** kärsivät rajatylittävään toiminnan harjoittamiseen liittyvistä rajoituksista. Tätä ongelmaa käsitellään myös suosituksista komissiolle eurooppalaisten rajatylittävien yhdistysten ja voittoa tavoittelemattomien järjestöjen säännöistä laaditussa Euroopan parlamentin mietintöluonnoksessa, joka hyväksyttäneen pian²⁵. Jotta ymmärrystä yhdistysten ongelmista voitaisiin lisätä, **komissio käynnistää tutkimuksen, jossa esitetään vertaileva analyysi yhdistyksiä koskevista oikeudellisista järjestelmistä ja sääntely-ympäristöistä EU:ssa**.

Myös **säätiöt** raportoivat ongelmista, jotka liittyvät muissa jäsenvaltioissa toimiville yleishyödyllisille järjestöille²⁶ tehtyjen rajatylittävien lahjoitusten verokohteluun. Perussopimukseen sisältyvän pääomien vapaata liikkuvuutta ja syrjintäkieltoa koskevan periaatteen²⁷ ja Euroopan yhteisöjen ja unionin tuomioistuimen asianmukaisten tuomioiden²⁸ perusteella lahjoittajien on esitettävä tapauskohtainen vertaileva analyysi²⁹, jotta niiden rajatylittäviin lahjoituksiin voidaan soveltaa suotuisia verosääntöjä. Jäsenvaltioiden soveltamat menettelyt lisäävät kuitenkin käytännössä säännösten noudattamisesta aiheutuvia ja hallinnollisia kustannuksia ja aiheuttavat epävarmuutta sekä hyväntekeväisyysjärjestöille että lahjoittajille. Euroopan komissio voi käynnistää rikkomusmenettelyjä niissä tapauksissa, joissa rajatylittävän toiminnan esteet johtuvat siitä, ettei EU:n lainsäädäntöä ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, tai EU:n lainsäädännön rikkomisesta tai virheellisestä täytäntöönpanosta.

Useat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön vuodesta 2011 alkaen yhteiskunnallisiin yrityksiin ja/tai yhteisötalouteen liittyviä kohdennettuja **oikeudellisia kehyksiä ja**

²⁴ Komissio selittää esimerkiksi, miten keskinäisten vakuutusyhtiöiden hallinnollista taakkaa voitaisiin keventää Solvenssi II -direktiivin uudelleentarkastelun yhteydessä ehdotetun parannetun suhteellisuusperiaatetta koskevan kehyksen puitteissa (COM(2021) 581).

²⁵ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 225 artiklaan perustuva mietintö (lainsäädäntöaloitemenetely), viite 2020/2026(INL), oikeudellisten asioiden valiokunta – Lagodinskyn mietintö.

²⁶ Yleishyödylliset organisaatiot voivat asemansa nojalla vastaanottaa yksityishenkilöiltä ja yhtiöiltä lahjoja, joihin sovelletaan verotuksellisia kannustumia, tai saada suoraan toimintaansa liittyviä verohuojennuksia. Tällaisen aseman saamiseksi toimijan on täytettävä useita vaatimuksia, jotka voidaan jakaa kolmeen väljään luokkaan seuraavasti: vaatimukset voittoa tavoittelemattomasta luonteesta, vaatimukset hyväksyttävästä tarkoituksesta ja vaatimukset yleisestä edusta (eli toimijat hyödyttävät suurta ja riittävän edustavaa osaa yleisöstä). Ks. OECD, *Taxation and Philanthropy*, OECD Tax Policy Studies No. 27, Pariisi, 2020.

²⁷ Vahvistettu seuraavissa Euroopan yhteisöjen ja unionin tuomioistuimen tuomioissa: tuomio 14.9.2006, *Centro di Musicologia Walter Stauffer*, C-386/04, ECLI:EU:C:2006:568; tuomio 27.1.2009, *Persche*, C-318/07, ECLI:EU:C:2009:33; tuomio 10.2.2011, *Missionswerk*, C-25/10, ECLI:EU:C:2011:65.

²⁸ Tuomio 14.9.2006, *Centro di Musicologia Walter Stauffer*, C-386/04, ECLI:EU:C:2006:568; tuomio 27.1.2009, *Persche*, C-318/07, ECLI:EU:C:2009:33; tuomio 10.2.2011, *Missionswerk*, C-25/10, ECLI:EU:C:2011:65.

²⁹ Menettely, jonka avulla kansalliset veroviranomaiset tunnustavat muihin EU:n jäsenvaltioihin sijoittautuneen yleishyödyllisen organisaation vastaavuuden.

toimintapolitiikkoja³⁰. Sen lisäksi, että tämä on edistänyt yhteiskunnallisten yritysten ja yhteisötalouden tunnustamista, siitä on seurannut joissakin tapauksissa muuta myönteistä kehitystä: sen ansiosta on esimerkiksi perustettu erityisiä ministeriöiden yksiköitä ja vahvistettu sidosryhmien ja viranomaisten välistä vuoropuhelua. **Joissakin maissa on kehitetty merkintä- tai sertifiointijärjestelmiä**, jotka voivat olla hyödyksi yhteisötalouden toimijoille ja helpottaa niiden hyötymistä erityisistä toimintapolitiikoista ja mahdollistaa erityiskohtelun³¹. Onnistuneet uudistukset voisivat innoittaa muita jäsenvaltioita.

Komissio on kehittänyt useita työkaluja ja resursseja, jotka tukevat jäsenvaltioita ja päätöksentekijöiden keskinäistä vastavuoroista oppimista. Komissio valmistelee parhaillaan yhdessä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kanssa suuntaviivoja asianmukaisista yhteiskunnallisista yrityksiä koskevista oikeudellisista kehyksistä. Suuntaviivat on tarkoitus julkaista vuonna 2022. Komissio on myös julkaissut äskettäin ohjeiston ja kokoelman hyviä käytäntöjä sosiaalisesti vastuullisista julkisista hankinnoista³². Nämä kaikki aineistot ja kokemukset voivat auttaa jäsenvaltioita parantamaan kansallisia ja alueellisia kehyksiään. Jäsenvaltiot voivat myös saada tarpeidensa mukaista asiantuntija-apua teknisen tuen välineen välityksellä.

Komissio aikoo kannustaa jäsenvaltioita vastavuoroiseen oppimiseen ja antaa niille ohjeita ja tukea

- **järjestämällä virkamiehille** vuodesta 2022 alkaen **verkkoseminaareja ja työpajoja, jotka perustuvat hyvien käytäntöjen kartoittamiseen, keruuseen ja vaihtoon** eri politiikan aloilla, joihin kuuluvat muun muassa valtioneuvosto, verotus, yhteiskunnalliset investoinnit, yritysten siirrot työntekijöille, merkintä- ja sertifiointijärjestelmät sekä yhteiskunnallisen vaikutuksen mittaaminen;
- **julkaisemalla suuntaviivat asiaankuuluvista yhteisötalouden toimijoita koskevista verokehysistä** saatavilla olevien analyysien ja jäsenvaltioiden viranomaisten ja yhteisötalouden sidosryhmien toimittamien tietojen perusteella;
- **julkaisemalla suuntaviivat, joilla selvennetään rajatylittävien yleishyödyllisten lahjoitusten verokohtelua**, joka vaikuttaa säätiöihin ja yhdistyksiin sekä syrjimättömyyden periaatteen täytäntöönpanoon jäsenvaltioiden kanssa;
- **käynnistämällä kansallisista yhteisötalouden merkintä- tai sertifiointijärjestelmistä tehtävän tutkimuksen**, jossa kartoitetaan jäsenvaltioiden nykyiset merkintä- tai sertifiointijärjestelmät ja määritellään hyvät käytännöt, yhteiset piirteet ja arviointiperusteet. Tutkimuksen tarkoituksena on myös luoda yhteinen lähestymistapa, antaa ohjeita jäsenvaltioille ja selvittää vapaaehtoisen vastavuoroisen tunnustamisen mahdollisuutta.

Jotta komissio voi luoda kattavan yhteisötaloutta koskevan lähestymistavan ja edistää yhteisötalouden yhtenäistä kehitystä EU:n jäsenvaltioissa ja alueilla, se aikoo ehdottaa

³⁰ Ks. Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. & Carini C., *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2020.

³¹ Esimerkiksi Ranskan ”yhteiskunnallisesti hyödyllinen yhteisvastuullinen yritys” (ESUS) ja Bulgariassa, Italiassa, Romaniassa ja Slovakiassa käyttöön otettu ”yhteiskunnallisen yrityksen” asema.

³² https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_fi

näiden toimien täytäntöönpanon yhteydessä **neuvoston suositusta yhteisötalouden perusedellytysten kehittämistä vuonna 2023**. Neuvoston suosituksessa

- kehoitetaan päätöksentekijöitä mukauttamaan toimintapoliittiset ja oikeudelliset kehykset paremmin yhteisötalouden toimijoiden tarpeisiin;
- annetaan suosituksia, jotka koskevat erityisiä politiikan aloja, kuten työllisyyspolitiikkaa, valtiontukea, julkisia hankintoja, verotusta, tutkimusta, koulutusta ja osaamista, hoiva- ja sosiaalipalveluja, yrityksen elinkaaren kaikkiin vaiheisiin mukautetun taloudellisen ja muun tuen myöntämistä ja tilastotietoja;
- korostetaan, miten institutionaaliset rakenteet ja sidosryhmien osallistaminen voivat helpottaa yhteisötalouden toimijoiden työtä.

3.2. Yhteisötalous ja valtiontuki

Julkinen taloudellinen tuki on tärkeää yhteisötalouden toimijoiden toiminnan aloittamista ja kehittämistä varten. Valtiontuen valvonnan tavoitteena on säilyttää tasapaino tällaisen tuen ja tasapuolisen kilpailun välillä. Yhteisötalouden sidosryhmien osalta tähän liittyy useita haasteita ja mahdollisuuksia.

Ensinnäkin viranomaiset ja tuensaajat eivät usein hyödynnä kaikkia nykyisiä valtiontukimahdollisuuksia. Sidosryhmien mukaan viranomaiset rajoittavat usein tarpeettomasti yhteiskunnallisille yrityksille myöntämänsä tuen enimmäismäärän yleiseen vähimmäistasoon (200 000 euroa kolmen vuoden aikana), ja ne eivät ota huomioon muita mahdollisuuksia, jotka olisivat valtiontukisääntöjen mukaisia, kuten alueellista tukea, riskirahoitusta tai tukea heikommassa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamista varten, joiden osalta tuen enimmäismäärät ovat yleensä suuremmat.

Lisäksi EU:n nykyiset säännöt **yleisistä taloudellista etua koskevista palveluista**³³ avaavat merkittäviä valtiontukimahdollisuuksia. Toimijat voivat hyötyä tästä joustavuudesta vain siinä tapauksessa, että niiden hoidettavaksi on annettu jokin erityinen tehtävä eli yleistä taloudellista etua koskeva palvelu. Viranomaiset eivät kuitenkaan aina hyödynnä täysimääräisesti tätä mahdollisuutta, jota ne voisivat soveltaa esimerkiksi sellaisten yhteiskunnallisten yritysten toimintaan, jotka keskittyvät tarjoamaan työpaikkoja haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille. Komissio pyrkii siksi asettamaan paremmin saataville asianmukaiset valtiontukea koskevat ohjeet ja käsittelee tätä aihetta järjestämässään verkkoseminaareissa ja työpajoissa (ks. 3.1 osa).

Toiseksi yhteisötalouden sidosryhmien mukaan niiden nykyisin saaman valtiontuen määrä ei ole aina riittävä. Tämä koskee erityisesti tukea rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi ja heikommassa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamista varten myönnettäviä tukia, joita säännellään **yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella**³⁴. Onkin olemassa näyttöä siitä, että yhteiskunnallisilla yrityksillä on yleisesti ottaen tavallisia yrityksiä enemmän vaikeuksia saada rahoitusta (ks. 4.2 kohta).

³³ Erityisesti komission päätös 2012/21/EU, annettu 20 päivänä joulukuuta 2011, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen.

³⁴ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteuttamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti.

Komissio tarkistaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen, sillä sen voimassaolo päättyy vuoden 2023 lopussa. Tämän yhteydessä **komissio aikoo arvioida saatavilla olevan näytön perusteella tarpeen höllentää sääntöjä, jotka koskevat tuen myöntämistä yhteiskunnallisille yrityksille rahoituksen saannin turvaamiseksi ja heikommassa tai erittäin epäsuotuisassa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamiseksi.**

Komissio kehottaa jäsenvaltioita hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan paremmin yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen määrittämiseen liittyvää harkintavaltaansa, jotta niiden avulla voidaan kattaa yhteiskunnallisten yritysten ehdot täyttävät toiminnot. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi investoitava enemmän virkamiestensä kouluttamiseen ja valmiuksien kehittämiseen, jotta virkamiehet tuntisivat paremmin valtioneuvoston sääntöjä.

3.3. Markkinoille pääsyn parantaminen: sosiaalisesti vastuulliset julkiset hankinnat

Tavaroiden ja palvelujen tarjoaminen ja yhteistyö sekä viranomaisten että tavanomaisten yritysten kanssa on keskeistä yhteisötalouden kehittämisen kannalta. Se tuottaa tuloja ja mahdollistaa yhteisötalouden toimijoiden taloudellisen riippumattomuuden. **Julkiset hankinnat muodostavat 14 prosenttia Euroopan bruttokansantuotteesta**³⁵, minkä vuoksi ne on tunnustettu yleisesti keskeiseksi poliittiseksi työkaluksi, jolla voidaan tukea yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten kehittämistä.³⁶

Julkisia hankintoja koskevien EU:n sääntöjen uudistuksella vuonna 2014³⁷ **luotiin kaikkien eri tasojen viranomaisille monia mahdollisuuksia hyödyntää julkisia hankintoja, kun ne pyrkivät erilaisiin poliittisiin tavoitteisiin**, kuten edistämään ympäristönsuojelua ja saavuttamaan yhteiskunnallisia tavoitteita. Säännöissä mainitaan esimerkiksi nimenomaisesti, että sosiaaliset näkökohdat kuuluvat tekijöihin, jotka voidaan sisällyttää osaksi sopimuksetekoperusteita ”kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen” valintaperusteiden pohjalta. Komissio on toteuttanut tämän jälkeen useita aloitteita, joilla on lisätty tietoisuutta vihreiden ja sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen tuomasta lisäarvosta, annettu ohjeita ja levitetty hyviä käytäntöjä. Komissio julkaisi esimerkiksi äskettäin tarkistetun ”Sosiaalinen ostaminen” -oppaan³⁸, joka sisältää käytännön vinkkejä ja esimerkkejä.

Osa paikallis- ja alueviranomaisista ja kaupungeista on ymmärtänyt viime vuosien aikana, että strategiset julkiset hankinnat ovat tehokas keino ratkaista yhteiskunnallisia haasteita tai tarpeita ja edistää systeemistä muutosta. **Hinta on kuitenkin edelleen ainoa sopimuksetekoperuste suurimmassa osassa julkisia tarjouskilpailuja**, ja sosiaalisesti vastuulliset julkiset hankinnat tunnetaan vieläkin selvästi huonommin kuin vihreät julkiset hankinnat. Komissio pyrkii korostamaan entistä vahvemmin, miten julkisia hankintoja ja lupamenettelyjä voidaan käyttää työmarkkinoita koskevien ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden sekä parempien työolosuhteiden saavuttamiseen ja laadukkaiden sosiaalipalvelujen tarjoamiseen ja mitä konkreettisia etuja tämän avulla saavutetaan.

³⁵ Ks. COM(2017) 572 final, s. 3.

³⁶ Varga E., *How Public Procurement Can Spur the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

³⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta.

³⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767>

Samanaikaisesti on tärkeää parantaa yhteisötalouden toimijoiden valmiuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin ja helpottaa niiden mahdollisuuksia osallistua yksityisiin hankintoihin. Vuorovaikutus tavanomaisten yritysten kanssa auttaa yhteisötalouden toimijoita kehittymään ja kasvamaan. Tällainen yhteistyö on lisääntynyt. Yhteisötalouden toimijat voitaisiin kuitenkin sisällyttää järjestelmällisemmin osaksi tavanomaisten yritysten arvoketjuja. Lisäksi tavanomaiset yritykset voisivat tehdä yhteistyötä yhteisötalouden toimijoiden kanssa ja tehdä yhdessä tarjouksia julkisissa tarjouskilpailuissa. Tämä voitaisiin toteuttaa muun muassa kokeilemalla uusia hankkeita sisämarkkinaohjelman puitteissa.

Komissio aikoo

- **vahvistaa toimiaan, joilla lisätään tietoisuutta, edistetään hyvien käytäntöjen vaihtamista ja koulutetaan sekä julkisista hankinnoista vastaavia virkamiehiä että yhteisötalouden toimijoita** julkisten hankintojen ja lupamenettelyjen hyödyntämisestä sosiaalipoliittisten tavoitteiden saavuttamista varten. Tätä varten jäsenvaltioiden kanssa järjestetään työpajoja;
- **käynnistää vuonna 2022 uuden sisämarkkinaohjelmaan liittyvän aloitteen, jolla tuetaan paikallisten ja alueellisten kumppanuuksien luomista** yhteisötalouden toimijoiden ja tavanomaisten yritysten välillä, mikä mahdollistaa yritysten väliset ”sosiaalisen ostamisen” markkinat;
- **vahvistaa sosiaalisia lausekkeitä komission omissa hankintamenettelyissä** mahdollisuuksien mukaan.

Lisäksi komissio antaa kertomuksen sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen käytön lisäämisestä jäsenvaltioissa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita ja muita toimivaltaisia viranomaisia edistämään ja seuraamaan sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen käyttöä alueellaan yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa.

3.4. Yhteisötalouden edistäminen alueellisella ja paikallisella tasolla

Yhteisötalouden liiketoimintamallit tuovat arvoa paikallisille talouksille ja yhteiskunnille parantamalla niiden osallisuutta, selviytymiskykyä ja kestävyyttä. Tällaisilla toimijoilla on vahvat paikalliset juuret, ja niiden tavoitteena on pääasiassa palvella sitä yhteisöä, jossa ne sijaitsevat. Ne saavat ihmiset, taloudellisen toiminnan ja tulot pysymään alueella. Ne edistävät siten paikallisen talouden kehittymistä aloilla, jotka ovat erityisen merkittäviä alueille, kuten maaseutualueille tärkeän maatalouden ja luonnonmukaisten elintarvikkeiden tuotannon tai sinisen talouden aloilla. Ne edistävät lyhyitä arvoketjuja, jotka edesauttavat paikallista tuotantoa ja kulutusta, ja tukevat ilmastotoimia ja kiertotaloutta. Tämän lisäksi ne edistävät sosiaalipalvelujen tarjontaa, joka on usein rajallista maaseutualueilla ja syrjäisemmillä alueilla.

Kuten **EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiossa**³⁹ todetaan, komissio toteuttaa joukon toimia, joilla annetaan yrittäjille ja pienille yrityksille mahdollisuus siirtyä maaseutualueille sekä edistetään niiden sopeutumista muuttuvaan taloudelliseen ympäristöön, tarjotaan mahdollisuuksia innovatiivisiin liiketoimintakäytäntöihin, yhteistyöhön, klustereiden tekemiseen ja uusien talouden alojen kehittämiseen. Erityistä

³⁹ COM(2021) 345 final.

huomiota kiinnitetään maatalouselintarvikkeiden lyhyisiin toimitusketjuihin, jotka yhdistävät tuottajat suoraan kuluttajiin. Tätä täydennetään toimilla, joilla edistetään nuorten työllistymis- ja opiskelumahdollisuuksien kehittämistä sekä biotalouden kestävästä kehitystä.

Monilla eurooppalaisilla alue- ja paikallisviranomaisilla on valtuudet kehittää strategioita ja välineitä, joilla tuetaan paikallisia ja alueellisia yhteisötalouden ekosysteemejä. Näitä mahdollisuuksia voitaisiin hyödyntää vielä paremmin⁴⁰.

Alue- ja paikallisviranomaisten välinen vaihto ja yhteistyö ovat tehokkaita keinoja lisätä vastavuoroista oppimista yhteisötaloudesta. Tämä pitää erityisesti paikkansa rajatylittävän yhteistyön osalta. **Tukea on saatavilla Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+), Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta.** Tällä tuella voidaan auttaa paikallis- ja alueviranomaisia vahvistamaan yhteistyötä yhteisötalouden toimijoiden kanssa, myös osana älykkään erikoistumisen strategioita. **Oikeudenmukaisen siirtymän foorumi** on aktiivinen tietojenvaihtofoorumi, jota kaikki sidosryhmät, myös yhteisötalouden toimijat, voivat hyödyntää niillä alueilla, joihin ilmastosiiirtymä erityisesti vaikuttaa⁴¹. Lisäksi komissio **tukee vertaisoppimista, yhteistyötä ja yhteisöjen luomista alue- ja paikallisviranomaisten keskuudessa.** Esimerkiksi **eurooppalaisen yhteisötalouden alueet -aloite ja Euroopan yhteisötaloushankkeet (European Social Economy Missions)**⁴² ovat parantaneet yhteisötalouden näkyvyyttä paikallistasolla, ja niiden välityksellä on tuettu taloudellisesti vastavuoroista oppimista edistävien tapaamisten järjestämistä paikallisviranomaisten ja yhteisötalouden sidosryhmien välillä. Tätä työtä tukevat myös paikalliset aloitteet, kuten kaupunginjohtajien energia- ja ilmastosopimus.

Komissio jatkaa näiden aloitteiden kehittämistä tukemalla valtioiden välistä yhteistyötä, jossa keskitytään oikeudenmukaisen vihreän ja digitaalisen siirtymän mahdollistamiseen (ks. 4.3 kohta). Komissio **kannustaa myös hyödyntämään Interreg Europe -ohjelmaa ja älykästä erikoistumista koskevaa kumppanuutta yhteisötaloutta varten**⁴³, jotta voidaan edistää rajatylittävää ja alueiden välistä tietojenvaihtoa.

Komissio aikoo

- **tukea jäsenvaltioita ja sidosryhmiä yhteisötalouden ja sosiaalisen innovoinnin tehostamisessa maaseutualueilla tulevan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan verkoston välityksellä ja jatkaa sosiaalisen ja ekologisen innovoinnin klustereiden⁴⁴ sisällyttämistä osaksi EU:n teollisuusklusteripolitiikkaa, jotta**

⁴⁰ OECD, *Regional Strategies for the Social Economy: Examples from France, Spain, Sweden and Poland*, Pariisi, 2020.

⁴¹ Ks. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_fi

⁴² Ks. https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu_en

⁴³ Ks. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/social-economy>

⁴⁴ Sosiaalisen ja ekologisen innovoinnin klusterit kokoavat yhteisötalouden toimijoita, paikallisviranomaisia sekä koulutus- ja tutkimuslaitoksia yhteen yhdessä hallinnoitavaan rakenteeseen tai hankkeeseen. Ne tekevät yhteistyötä jollakin tietyllä maantieteellisellä alueella ja pyrkivät kehittämään paikallista taloudellista, sosiaalista tai ympäristöön liittyvää hyvinvointia. Ne toimivat monilla eri aloilla, jotka vaihtelevat kiertotaloudesta työllisyyteen ja työmarkkinoille auttamiseen, kestäväan maatalouteen, yrityshautomoihin tai yhteiskunnallisen yrittäjyyden tukemiseen. Ks. https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster_en.

voidaan antaa ohjeita ja tukea tutkimusta, uusien valmiuksien kehittämistä, hyvien käytäntöjen vaihtoa ja rajatylittävää verkostoitumista;

- laajentaa **eurooppalaisen yhteisötalouden alueet -verkostoa**, jotta voidaan vahvistaa uusia alueellisia ja paikallisia kumppanuuksia erityisesti digitaalisen ja vihreän siirtymän vauhdittamiseksi alueilla;
- **edistää maaseutualueiden yritysten verkostoitumista** Yritys-Eurooppa-verkoston ja Euroopan yhteisötaloushankkeiden kautta toteutettavien alueiden välistä yhteistyötä koskevien pyyntöjen avulla. EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiona kiinnitetään erityistä huomiota yrittäjyyteen ja yhteisötalouteen maaseutualueilla.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita määrittämään paikallisia yhteisötalouden yhteyspisteitä, jotka toimivat yhteisötalouden lähettiläinä ja tarjoavat vertaistukea, helpottavat EU:n ja kansallisen rahoituksen saamista ja tekevät yhteistyötä EU:n varoja hallinnoivien viranomaisten kanssa.

3.5. Yhteisötalouden edistäminen kansainvälisellä tasolla

Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikkeneminen, väestörakenteen muutokset sekä taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus ovat globaaleja haasteita. EU:lla ja kolmansilla mailla on yhteiset tavoitteet, jotka on sisällytetty osaksi kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa. Yhteisötalous voi auttaa saavuttamaan nämä tavoitteet sekä EU:ssa että sen ulkopuolella. Siksi **tämän toimintasuunnitelman muissa kohdissa esitetyt toimet voivat innoittaa tukemaan yhteisötaloutta myös EU:n ulkopuolisissa maissa.**

Yhteisötalouden kehitysaste vaihtelee merkittävästi kolmansissa maissa. Joillakin mailla on pitkät perinteet tietyillä yhteisötalouden aloilla. Toisissa maissa on puolestaan menestyviä sosiaalisen innovoinnin tai yhteiskunnallisten yritysten ekosysteemejä, mutta monissa maissa yhteisötalouden mallit ovat vasta aluillaan. Sidosryhmät voivat hyötyä kokemusten ja hyvien käytäntöjen jakamisesta, joka voi auttaa vauhdittamaan uudistuksia.

EU:n kansainvälistä yhteistyötä koskevan politiikan välityksellä on tuettu yhteisötalouden kehittämistä viime vuosikymmenen aikana. Esimerkiksi EU:n kumppanuus Kansainvälisen osuustoimintaliiton⁴⁵ kanssa on lisännyt osuuskuntien näkyvyyttä ja niitä koskevaa tutkimusta maailmanlaajuisesti ja edistänyt valmiuksien kehittämistä ja verkostoitumista. Komissio on myös rahoittanut useita alueellisia valmiuksien kehittämistä koskevia ohjelmia, jotka tukevat ja vahvistavat yhteisötaloutta ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden ekosysteemejä⁴⁶.

Lisäksi voitaisiin **vahvistaa yhteisötaloutta koskevaa vuoropuhelua ja yhteistyötä keskeisten kansainvälisten kumppaneiden**, kuten OECD:n, yhteisö- ja solidaarisuustaloudesta vastaavan YK:n työryhmän ja ILO:n, kanssa. Tämä auttaa parantamaan yhteisötalouden näkyvyyttä EU:n rajojen ulkopuolella ja mahdollistaa Euroopan komission erityisesti yhteistyössä OECD:n kanssa kehittämien nykyisten poliittisten suuntaviivojen ja työkalujen paremman jakamisen. **Komissio hyödyntää näitä aloitteita ja edistää edelleen yhteisötaloutta kansainvälisellä näyttämöllä.**

⁴⁵ <https://www.coops4dev.coop/en>

⁴⁶ Esim. [MedUP!-hanke](#) ja [Safir-hanke](#) eteläisen Välimeren alueella.

Komissio aikoo erityisesti

- edistää yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden painottamista liittymistä valmistelevaan tukivälineeseen ja naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineisiin kuuluvissa ohjelmissa esimerkiksi osallistamalla EU:n lähetystöjä ja viranomaisia EU:n ulkopuolisissa maissa, jotta voidaan edistää yhteisötaloutta koskevien toimenpiteiden kehittämistä;
- parantaa rahoituksen saatavuutta yhteiskunnallisille yrittäjille Länsi-Balkanin, itäisen kumppanuuden ja eteläisen naapurialueen maissa käynnistämällä toimia, joilla tehostetaan ruohonjuuritason aloitteita ja tuetaan välittäjiä yhteisötalouden toimijoiden tarpeisiin mukautettujen rahoitustuotteiden kehittämisessä.

Komissio kannustaa EU:n ulkopuolisten maiden viranomaisia hyödyntämään vapaasti saatavilla olevia yhteisötaloutta koskevia poliittisia suuntaviivoja ja työkaluja, joita Euroopan komissio on kehittänyt yhteistyössä OECD:n ja ILO:n kanssa⁴⁷.

4. KEHITTYMISMAHDOLLISUUKSIEN TARJOAMINEN YHTEISÖTALouden TOIMIJOILLE

4.1. Liiketoiminnan tuki ja valmiuksien kehittäminen

Suurimmalla osalla yhteisötalouden toimijoista on vahva yritystoiminnallinen ulottuvuus, ja ne edistävät merkittävästi kestävästä kasvusta ja työllisyyttä. Ne osallistuvat kaupankäyntiin markkinoilla ja saavat tuloja tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Monet toimijat haluavat pysyä pienimuotoisina ja paikallisina toimijoina, mutta osa niistä voi olla kiinnostunut laajentumaan muille markkinoille EU:ssa ja sen ulkopuolella. Nämä toimijat voivat siten hyötyä liiketoiminnan kehittämistuesta toiminnan laajentamista ja kehittämistä varten. Nykyisissä tukijärjestelmissä ei kuitenkaan ole aina huomioitu näiden toimijoiden liiketoimintamallien erityispiirteitä, jotka liittyvät hallintorakenteisiin, voitonjakoon, työolosuhteisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Lisäksi työntekijöillä – myös heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvilla työntekijöillä – on talouden muiden osa-alueiden työntekijöiden tavoin tärkeitä osaamisen kehittämiseen ja uudelleenkoulutukseen liittyviä tarpeita. Työvoiman ikääntymisen ja lisääntyvän aivovuodon vuoksi sukupolvien välisellä tietämyksen siirrolla ja senioriyrittäjyydellä voi olla merkittävä rooli.

Yhteisötalouden liiketoimintamallit voivat vaikuttaa tavanomaisiin yrityksiin ja synnyttää heijastusvaikutuksia. Yhä useampi tavanomainen yritys lähentyy yhteisötalouden tavoitteita. Esimerkiksi ”yhteiskuntavastuuseen sitoutuvat yhtiöt” (*benefit corporation*) ja ”yhteiskunnallisiin vaikutuksiin pyrkivät yritykset” (*impact enterprise*) sisällyttävät kestäviä tavoitteita osaksi toimintaansa, kun taas muut yritykset toteuttavat tapauskohtaisia toimia, joilla ne lisäävät avoimuuttaan ja ovat aktiivisemmin vuorovaikutuksessa yhteisöjen kanssa. Tämä kehitys ja ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan liittyvien asioiden (ESG-näkökohdat) asteittainen sisällyttäminen osaksi

⁴⁷ Esim. toimintapoliittiset selostukset yhteisötalouteen liittyvistä aiheista, oikeudellisia muotoja ja yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamista koskevat kansainväliset oppaat ja päätöksentekoa varten tarkoitettu Better Entrepreneurship -arviointityökalu, ks. <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm>. ILO on julkaissut tieto-oppaan osuustoiminnan edistämistä käsittelevästä [ILO:n suosituksista nro 193](#). Lisäksi ILO paneutuu vuoden 2022 kansainvälisessä työkonferenssissa aiheeseen *Social and Solidarity Economy (SSE) for a human-centred future of work* (yhteisö- ja solidaarisuustalous työn ihmiskeskeistä tulevaisuutta varten).

tavanomaisten yritysten hallintoa sekä rahoituslaitosten ja sijoitusrahastojen investointipolitiikkoja luovat uusia mahdollisuuksia yhteistyölle ja hedelmälliselle vuorovaikutukselle sekä pääsyyllä uusille markkinoille. Komissio vahvistaa myös **yhteisötalouden toimijoiden ja tavanomaisten yritysten välistä vuorovaikutusta** edistämällä parhaita käytäntöjä esimerkiksi yhteiskunnallisen yrittäjyyden alalla⁴⁸.

Yhteisötalouden monialaisen luonteen vuoksi innovointiin, investointivalmiuteen, yritysten kansainvälistämiseen, maaseudun kehittämiseen ja kiertotalouteen liittyvät järjestelyt ovat merkityksellisiä yhteisötalouden toimijoille, vaikka nämä järjestelyt on usein suunnattu pääasiassa pk-yrityksille⁴⁹. Merkityksellinen tieto on kuitenkin usein hajallaan, ja sitä on vaikea hyödyntää. Myös silloin, kun tähän liittyviä aloitteita on olemassa, ongelmana on usein se, että yhteisötalouden sidosryhmät eivät ole riittävän tietoisia näistä aloitteista tai pitävät niitä monimutkaisina. Edustusverkostot ja yrittäjäverkostot voivat olla avuksi, mutta niitä ei ole olemassa kaikissa maissa.

Tämän toimintasuunnitelman liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa⁵⁰ esitetään yleiskatsaus asiaankuuluvista EU:n ohjelmista ja rahoituslähteistä kaudella 2021–2027. EU:n rahoitus, kuten eurooppalaisen koheesipolitiikan rahastot, pannaan täytäntöön kansallisella ja alueellisella tasolla. Kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla on käytettävissä muita rahoituslähteitä. Lisäksi myös yksityiset toimijat tarjoavat rahoitusta. Erityisesti pienten toimijoiden voi olla vaikea luovia tässä ympäristössä.

Tämän vuoksi komissio aikoo

- **edistää osaamiskumppanuuden luomista** Euroopan osaamissopimuksen mukaisesti lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollista ekosysteemiä varten osaamishelman ja päivitetyn Euroopan teollisuusstrategian puitteissa. Vuodesta 2022 alkaen perustetaan erityisiä verkostoitumis-, tieto-, opastus- ja resurssikeskuksia, joilla tuetaan osaamissopimuksen allekirjoittajia niiden pyrkimyksissä tarjota osaamisen kehittämiseen ja uudelleen koulutukseen liittyviä mahdollisuuksia työikäiselle väestölle;
- **tehostaa toiminnan laajentamista ja edistää kansainvälistymistä yhteisötalouden alalla** hyödyntämällä EU:n liiketoimintatuen verkostoja ja kumppanuusfoorumeja, joihin kuuluvat esimerkiksi Yritys-Eurooppa-verkosto⁵¹ ja Euroopan klusteriyhteistyöfoorumi (ECCP)⁵²;
- **käynnistää vuonna 2023 uuden EU:n yhteisötalouden yhteisen yhdyskäytävän**, joka toimii selkeänä yhteyspisteenä yhteisötalouden sidosryhmille, muille asiaankuuluville toimijoille ja yksityishenkilöille, jotka etsivät tietoa asiaankuuluvista EU:n rahoituslähteistä, politiikoista, verkostoista/foorumeista ja aloitteista. Se helpottaa tarjolla olevan tuen saamista ja lisää tietoisuutta EU:n tällä alalla toteuttamista toimista. Lisäksi yhdyskäytävä helpottaa asiaankuuluvien valmiuksien kehittämistä koskevien aloitteiden saatavuutta ja tarjoaa erityisiä ohjeita EU:n

⁴⁸ Ks. esim. <https://www.leagueofintrapreneurs.com/>

⁴⁹ Suurin osa yhteisötalouden toimijoista on pk-yrityksiä.

⁵⁰ SWD(2021) 373, 5 jakso.

⁵¹ <https://een.ec.europa.eu/>

⁵² <https://clustercollaboration.eu>

rahoitusmahdollisuuksista (koulutukset, työpajat, verkkoseminaarit, käytännön oppaat ja työkalut).

Ohjeita EU:n rahoitusmahdollisuuksista tarjotaan myös InvestEU-neuvontakeskuksen, Yritys-Eurooppa-verkoston ja EU Social Services Helpdesk -aloitteen välityksellä. Koheesiopolitiikan rahastojen hallinnoinnista vastaavien viranomaisten saatavilla on ohjeita fi-compass-neuvontapalvelussa⁵³, joka tarjoaa neuvontapalveluja yhteisen hallintojärjestelmän puitteissa täytäntöön pantavista rahoitusvälineistä.

Laaja-alaisempaa valmiuksien kehittämistä varten **komissio tukee yhteisötaloutta edustavien verkostojen kehittämistä** erityisesti niissä EU:n jäsenvaltioissa, joissa yhteiskunnallisten yritysten ja yhteisötalouden ekosysteemien kaikkia mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita kannustamaan tavanomaisille yrityksille palveluja tarjoavia yrityshautomoja laajentamaan tukeaan yhteisötalouden toimijoille, jotta voidaan parantaa mahdollisuuksia tukea yritysten investointivalmiutta. Euroopan komission käynnistämä Better Incubator⁵⁴ -pilottihanke voi toimia esimerkkinä tässä asiassa.

Yrittäjyyden vetovoimatekijöiden lisääminen

Yhteiskunnallinen yrittäjyys ja yhteisötalous voivat olla erityisen houkuttelevia nuorille, vammaisille, maahanmuuttajataustaisille henkilöille, naisille ja muille aliedustetuille yrittäjille. Mielenkiintoinen huomio on, että yhteiskunnallisen yrittäjyyden alalla on enemmän naisyrittäjiä kuin perinteisen yrittäjyyden alalla⁵⁵, jolla naisten osuus on vain 30 prosenttia⁵⁶. Tietoisuuden lisääminen näistä vaihtoehtoisista liiketoimintamalleista voi lisätä yleisemmin yrittäjyyden vetovoimaa ja auttaa työmarkkinoille integroinnissa. **Nuoremmat sukupolvet** ovat hyvin kiinnostuneita kestävästä kehityksestä, joten yhteisötalous voi kiinnostaa heitä. Yrittäjyyskasvatusta on lisätty koulutusjärjestelmissä viime vuosina. Vielä on kuitenkin pitkä matka siihen, että yhteisötalouden liiketoimintamallit, mukaan lukien osuuskuntamallit, olisivat vakiintunut osa kaikkia yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelmia ja yrittäjyyskursseja.

Komissio aikoo

- **käynnistää uuden nuorten yrittäjyyspolitiikan akatemian** vuonna 2022 ESR+:n puitteissa. Se edistää nuorisoyrittäjyyttä – myös naisten yrittäjyyttä ja yhteiskunnallista yrittäjyyttä – tekemällä yhteistyötä kansallisten päätöksentekijöiden ja nuorten yrittäjien verkostojen kanssa;
- **edistää yhteisötalouden yrittäjien välistä vastavuoroista oppimista tiedottamalla paremmin Erasmus nuorille yrittäjille -ohjelmasta⁵⁷ yhteisötalouden sidosryhmille.**

⁵³ <https://www.fi-compass.eu/>

⁵⁴ <https://betterincubation.eu/>

⁵⁵ Huysentruyt M., *Women's Social Entrepreneurship and Innovation*, OECD, Pariisi, 2014.

⁵⁶ <https://www.eib.org/en/publications/why-are-women-entrepreneurs-missing-out-on-funding-executive-summary>

⁵⁷ <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>

Komissio pyrkii löytämään keinoja edistää synergioita EU:n eri rahoitusohjelmien välillä, jotta voidaan tunnistaa sellaisia menestyksekkäitä hankkeita, joita voitaisiin ehkä laajentaa yhteiskunnallisiksi yrityksiksi.

Komissio kehottaa korkeakouluja hyödyntämään täysimääräisesti EU:n välineitä, kuten Eurooppalaiset yliopistot -aloitetta⁵⁸, jotta edistetään yhteisötaloutta ja yhteiskunnallista yrittäjyyttä.

4.2. Rahoituksen saatavuuden parantaminen

Arvioiden mukaan EU:n talousarviosta osoitettiin ohjelmakaudella 2014–2020 vähintään 2,5 miljardia euroa yhteisötalouden tukemiseen⁵⁹. **Komission tavoitteena on lisätä tämän tuen määrää ohjelmakaudella 2021–2027.** Komissio uskoo investointien määrän nousevan sen ansiosta, että InvestEU-ohjelmalla odotetaan olevan suurempi kerrannaisvaikutus ja että yhteiskunnallisia vaikutuksia ja innovaatioita varten myönnettävää tukea on lisätty. Yhteisötaloutta tuetaan suoraan tai välillisesti muista EU:n ohjelmista, joihin kuuluvat esimerkiksi Euroopan sosiaalirahasto plussan työllisyyden ja sosiaalisen innovoinnin toimintalohko, Horisontti Eurooppa -puiteohjelma, sisämarkkinaohjelma, Erasmus+, Euroopan solidaarisuusjoukot, Luova Eurooppa -ohjelma ja Life-ohjelma. Kansallisella tasolla EU:n rahoitusta on saatavilla erityisesti koheesiopolitiikan rahastoista ja elpymis- ja palautumistukivälineestä.

EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla erityisesti työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevan Euroopan unionin ohjelman (EaSI)⁶⁰ välityksellä myönnetyn kohdennetun tuen ansiosta yhä useampi välittäjä ja sijoittaja on tietoinen yhteisötalouden toimijoista, myös yhteiskunnallisista yrityksistä, ja myöntää takaisin maksettavaa rahoitusta ja liiketoiminnan kehittämistukea niiden tarpeisiin. Eettisillä pankeilla on ollut tärkeä rooli tässä asiassa. Lisäksi eurooppalaisen yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen erikoistuneen rahaston (EuSEF) merkintäjärjestelmän⁶¹ ansiosta sijoittajien on helppo tunnistaa yhteiskunnallisiin yrityksiin investoivat rahastot. Myös mikrorahoitusala on kasvanut merkittävästi EU:ssa ja sen naapurimaissa vuoden 2008 talouskriisistä alkaen. Monet mikrorahoituslaitokset ovat osa yhteisötaloutta, sillä ne ovat ottaneet yhteiskunnalliseksi tehtäväkseen auttaa ihmisiä, jotka kuuluvat haavoittuviin ryhmiin ja joilla on vaikeuksia saada rahoitusta perinteisiltä pankeilta yrityksen perustamiseen ja siten työpaikkojen luomiseen itselleen ja muille ihmisille. Takuiden kaltaisten rahoitustuotteiden käyttö on osoittautunut kaiken kaikkiaan tehokkaaksi tavaksi hankkia yhteiskunnallisille yrityksille yksityistä rahoitusta sekä tavanomaisilta että hyväntekeväisyystarkoituksissa toimivilta sijoittajilta.

⁵⁸ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_fi

⁵⁹ Tämä arvio kuvastaa vain yhteisötaloudelle osoitettua tukea. Yhteisötalous on hyötynyt myös muista laaja-alaisista EU:n toimenpiteistä (esim. pk-yritysten tai innovoinnin tukeminen), mutta niitä ei ole otettu huomioon näissä summissa.

⁶⁰ Kattava toimenpidepaketti rahoituksen saatavuuden mahdollistamiseksi yhteiskunnallisille yrityksille käynnistettiin EaSI-ohjelman puitteissa ohjelmakaudella 2014–2020. Tähän tukeen sisältyi lainatakuita, rahoituksen välittäjien valmiuksien kehittämiseen tähtääviä pääomasijoituksia, avustuksia sosiaalisten rahoitusmarkkinoiden luomiseksi ja sijoituksiin liittyvien transaktiokustannusten alentamiseksi ja neuvontapalveluja.

⁶¹ Asetus (EU) N:o 346/2013 eurooppalaisista yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen erikoistuneista rahastoista.

Tästä myönteisestä kehityksestä huolimatta yhteiskunnallisten yritysten rahoitusmarkkinoiden analyysissä paljastui sitkeä epäsuhta, joka vallitsee yhteiskunnallisille yrityksille Euroopassa myönnettävän takaisin maksettavan rahoituksen kysynnässä ja tarjonnassa sekä lainojen että pääomien saannin osalta. Yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen osalta rahoitusvajeen arvioitiin olevan Euroopassa lähes miljardi euroa vuodessa⁶², kun taas mikrorahoituksen alalla vajeeksi arvioitiin EU:ssa 12,9 miljardia euroa vuodessa⁶³. Maiden välillä ja sisällä on merkittäviä eroja. Mukautettua rahoitustarjontaa voitaisiin kuitenkin yleisesti ottaen parantaa edelleen merkittävästi yrityksen elinkaaren eri vaiheiden (eli kehitysvaiheen, toiminnan käynnistämisen ja toiminnan laajentamisen) osalta.

Tämän vuoksi komissio aikoo

- **käynnistää vuonna 2022 InvestEU-ohjelman puitteissa uusia rahoitustuotteita, joiden tarkoituksena on hankkia yksityistä rahoitusta**, joka kohdennetaan yhteiskunnallisten yritysten tarpeisiin niiden eri kehitysvaiheissa. Tähän sisältyvät takuut yhteiskunnallisten yritysten ja mikroyritysten lainansaannista, oman pääoman tai oman pääoman luonteiset investoinnit yhteiskunnallisiin yrityksiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin pyrkiviin yrityksiin sekä pääomainvestoinnit rahoituksen välittäjiin⁶⁴. InvestEU-neuvontakeskus tarjoaa tukea rahoituksen välittäjille⁶⁵.

Säätiöt ovat osa yhteisötaloutta, ja niillä on myös tärkeä rooli tukirahoituksen myöntämisessä yhteisötaloudelle, sosiaaliselle innovoinnille ja muille EU:n poliittisille tavoitteille. Hyväntekeväisyystoimijat ovat yhä kiinnostuneempia tekemään erilaisiin tarkoituksiin liittyviä investointeja, myös yhteisötalouden organisaatioihin. Näiden mahdollisuuksien hyödyntämistä varten **komissio arvioi mahdollisuutta käynnistää tähän liittyviä yhteissijoitusmekanismeja säätiöiden ja hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa kohdennetuilla toiminta-aloilla**, jotta voidaan kanavoida lisää pääomia kestävyden parantamiseen, osallisuuteen, sosiaaliseen innovointiin, asumiseen, kodittomuuden torjuntaan, tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja yhteiskunnallisia vaikutuksia tuottavien ekosysteemien kehittämiseen. Komissio on jo ilmoittanut media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelmassaan⁶⁶ luovansa InvestEU-ohjelman välityksellä pääomaperusteisen pilottihankkeen, jolla voidaan tukea uutismedia-alaa.

InvestEU-neuvontakeskus voi tukea markkinaetunäkökohdista riippuen sellaisten rajatylittävien investointifoorumien perustamista, jotka kokoaisivat yhteen yhteisötalouteen sijoittamisesta kiinnostuneita kumppaneita.

Edellä esitetyn keskeisen toimen täydentämiseksi komissio aikoo

⁶² Spiess-Knafl W. & Scheck B, *Social enterprise finance market: analysis and recommendations for delivery options*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2019.

⁶³ Euroopan komissio, *Microfinance in the European Union: Market analysis and recommendations for delivery options in 2021-2027*, Luxemburg, 2020.

⁶⁴ Tässä toimessa lueteltujen rahoitustuotteiden lisäksi komissio arvioi säännöllisesti markkinavajeita ja yhteisötalouden toimijoiden kohtaamia epäoptimaalisia investointitilanteita sekä lainojen että pääomien osalta ja kehittää tarvittaessa markkinatestejä ja käynnistää testitulosten perusteella innovatiivisia kokeiluluonteisia rahoitustuotteita.

⁶⁵ Tukikelpoiset rahoituksen välittäjät on lueteltu InvestEU-rahaston investointisuuntaviivoista 14. huhtikuuta 2021 annetun komissio delegoidun asetuksen (EU) 2021/1078 6.4.2.1 kohdassa.

⁶⁶ COM(2020) 784 final.

- **varmistaa** yhteistyössä InvestEU-ohjelman täytäntöönpanokumppaneiden kanssa, **että tuensaaajien on helppo tunnistaa yhteiskunnallisille yrityksille rahoitusta myöntävät InvestEU-ohjelman rahoituksen välittäjät** muun muassa InvestEU-portaalin ja yhteisötalouden yhdyskäytävän avulla;
- **täydentää rahoitusvälineitä, joista myönnetään tukea yhteiskunnallisten yritysten rahoitusmarkkinoiden kehittämiseen** Euroopassa, tukemalla uusien rahoitusvälineiden ja investointivalmiutta koskevien ohjelmien kehittämistä;
- **täydentää pääomasijoitusvälineitä tukirahoituksella**, jonka tarkoituksena on alentaa yhteiskunnallisiin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten transaktiokustannuksia;
- **tukea mikrorahoituksen ja yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen alalla toimivia EU:n verkostoja**, jotta voidaan lisätä tietoisuutta EU:n rahoituksesta ja parantaa siihen liittyvää opastusta kehittämällä verkostoihin kuuluvien organisaatioiden valmiuksia ja tarjoamalla tutkimustietoa ja muita tietoja.

Uusien välineiden kehittämisen lisäksi jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön systemisiä toimenpiteitä saatavilla olevan rahoituksen lisäämiseksi. Nykyisiin aloitteisiin sisältyy työntekijöiden mahdollisuus osallistua yhteiskunnallisesti suuntautuneisiin eläkerahastoihin ja säästömuotoihin.

Lisäksi **parempi ymmärrys yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamismenetelmistä ja tällaisten menetelmien parempi hyödyntäminen** voivat auttaa yhteisötaloutta viestimään vaikutuksistaan ja saamaan helpommin rahoitusta, jonka tavoitteena on tuottaa yhteiskunnallisia vaikutuksia. Olemassa olevien menetelmien määrä on suuri, mutta käytettävissä olevien välineiden ja resurssien monimuotoisuus voi yhteisötalouden toimijoiden mukaan aiheuttaa haasteita ja tehdä niiden käytöstä vaikeampaa erityisesti pienemmille tai kokemattommille toimijoille. Yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamista koskevien lähestymistapojen olisi oltava perusteellisia, oikeasuhteisia ja mukautettuja toimijoiden monimuotoisuuteen, kokoon ja kehitysvaiheeseen.

Komissio aikoo

- **tukea yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamisen ja hallinnoinnin kehittämistä** kartoittamalla ja arvioimalla nykyisiä käytäntöjä ja käynnistämällä koulutuksia yhteisötalouden sidosryhmille, jotta voidaan lisätä ymmärrystä tällaisista käytännöistä ja niiden käyttöönottoa. Lisäksi komissio aikoo tehdä yhteistyötä sidosryhmien kanssa, jotta EU:ssa voidaan kehittää vuonna 2023 yksinkertaiset vakiomenetelmät yhteisötalouden toimijoiden yhteiskunnallisten vaikutusten arvioimista varten.

Kestävän rahoituksen foorumin raporttiluonnoksessa todetaan, että pandemian ja kestävään siirtymään liittyvien yhä vastaamatta olevien yhteiskunnallisten kysymysten vuoksi on tärkeää määritellä yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamista edistävät taloudelliset toiminnot ja toimijat. Foorumin mukaan yhteiskunnallista luokitusjärjestelmää koskevat yhteiset suuntaviivat voisivat parantaa investointien läpinäkyvyyttä ja ehkäistä sosiaalista viherpesua. Luokitusjärjestelmästä annetussa asetuksessa vaaditun ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa kuvatun mukaisesti **komissio laatii kertomuksen EU:n kestävä rahoituksen luokitusjärjestelmän mahdollisesta laajentamisesta yhteiskunnallisiin tavoitteisiin.**

4.3. Yhteisötalouden vihreää ja digitaalista siirtymää edistävän panoksen maksimointi

Euroopan unioni aikoo olla ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä siten, ettei ketään unohdeta. Tämä tavoite ja tarve pysäyttää luonnon monimuotoisuuden häviäminen, vähentää saasteita ja parantaa luonnonvarojen kestäväää käyttöä ovat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tärkeimpiä tavoitteita. Komissio on ehdottanut lainsäädännöllisiä toimenpiteitä⁶⁷ kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasoon verrattuna. Lisäksi komissio on käynnistänyt osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa eurooppalaisen ilmastopimuksen⁶⁸, jolla tuetaan kansalaisten ja organisaatioiden ilmastositoumuksia. Se hyödyttää suoraan myös yhteisötaloutta.

Lisäksi Euroopan digitaalisen siirtymän tavoitteena on parantaa ihmisten ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, jotta voidaan saavuttaa ihmiskeskeinen, kestävä ja vauraampi digitaalinen tulevaisuus⁶⁹. Yhtenä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelman erityisenä tavoitteena on, että vähintään 80 prosentilla 16–74-vuotiaista olisi oltava digitaaliset perustaidot.

Yhteisötalous edistää vihreää siirtymää kehittämällä kestäviä käytäntöjä, tavaroita ja palveluja, jotka auttavat teollisuutta kehittymään esimerkiksi kiertotalouden, luonnonmukaisen maatalouden, uusiutuvan energian, asumisen ja liikkumisen aloilla. Tällä tavoin se myös lisää ilmastonmuutoksen hillitsemistä edistävien käyttäytymiseen liittyvien muutosten hyväksyttävyyttä. **Monet näistä ratkaisuista ovat osallistavia, ja ne on kohdistettu ihmisille, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten tai joilla on enemmän vaikeuksia sopeutua siihen.** Niissä esimerkiksi koulutetaan ja uudelleen koulutetaan työntekijöitä, tarjotaan työmahdollisuuksia ympäristöystävällisillä aloilla ja kehitetään paikallisyhteisöjen tarpeita vastaavia tuotteita ja palveluja. Tämä on ratkaisevan tärkeää, sillä kaupalliset yritykset eivät juuri kiinnitä huomiota tähän sopeutumiseen.

Sekä yhteiskunnallisiin että ympäristövaikutuksiin pyrkivät yhteisötalouden toimijat kertovat tarvitsevansa tukea vihreämpien käytäntöjen tunnistamiseen ja käyttöönottoon sekä muun muassa ympäristötavoitteisiin liittyviä rahoitusmahdollisuuksia koskevien valmiuksien ja tietämyksen kehittämiseen.

Yhteisötalous on myös tärkeä oikeudenmukaisen ja osallistavan digitaalisen siirtymän edistäjä. Esimerkiksi Tech4good-aloitteen parissa työskentelevät yhteisötalouden toimijat käyttävät digitaalitekologioita (esim. hajautetun tilikirjan teknologiaa, massadataa, tekoälyä tai avustavaa teknologiaa) vihreiden tai yhteiskunnallisten vaikutusten saavuttamiseksi⁷⁰. Yhteisötaloudessa syntyy uusia digitaalisia liiketoimintamalleja esimerkiksi yhteistyötalouden ja alustatalouden piirissä. Alustaosuuskunnat ovat esimerkki osallistuvaan hallinnointiin perustuvista yrityksistä, jotka helpottavat digitaalisten alustojen avulla kansalaisten osallistumista ja myyvät paikallisesti valmistettuja tavaroita ja palveluja, minkä tarkoituksena on parantaa

⁶⁷ COM(2021) 550 final.

⁶⁸ COM(2020) 788 final.

⁶⁹ COM(2021) 118 final.

⁷⁰ Calderini M., Chiodo V., Gerli F., Pasi G., *Social-Tech Entrepreneurs: Building Blocks of a New Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

osuuskunnan jäsenten työolosuhteita. Laajemmin ottaen digitaalitekniikat voivat toimia kannustimena helpottamalla menestyksekkäiden yhteisötalouden aloitteiden toistamista ja laajentamista jäsenvaltioissa ja sisämarkkinoilla. Lisäksi digitaalitekniikat voivat auttaa parantamaan yhteisötalouden toimijoiden työprosesseja. Tietojen käsittely, hallinta ja keruu eivät ole vielä yleisiä käytäntöjä yhteisötalouden toimijoiden piirissä. Samaan aikaan edelläkävijöitä olevat digitaaliset yhteiskunnalliset yritykset mahdollistavat digitaalisia siirtymiä tekemällä teknologiasta mukautettavissa olevaa, edullista ja kaikkien saatavilla olevaa esimerkiksi *digital commons* -järjestelmän ja avoimen lähdekoodin teknologioiden avulla.

Yhteisötalouden liiketoimintamallit edistävät vihreää siirtymää. Niille suotuisan ympäristön luominen ja niiden tarpeiden huomioiminen digitaalitekniikan käyttöönoton, osallistavien teknologiaratkaisujen ja tietojen saatavuuden osalta on keskeisen tärkeää, jotta varmistetaan näiden liiketoimintamallien elpyminen covid-19-kriisin jälkeen ja niiden selviytymiskyky pitkällä aikavälillä.

Komissio aikoo

- **käynnistää lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollisen ekosysteemin siirtymäväylän**, jotta voidaan lisätä yhteistyötä viranomaisten ja sidosryhmien kanssa vahvemman ja selviytymiskykyisemmän yhteisötalouden ekosysteemin luomiseksi osana vihreää ja digitaalista siirtymää. Siirtymäväylä auttaa myös panemaan täytäntöön toimintasuunnitelman tällä alalla⁷¹;
- **tukea rajatylittävää yhteistyötä, jotta voidaan parantaa yhteisötalouden valmiuksia ottaa käyttöön ja kehittää vihreämpiä käytäntöjä, tuotteita ja palveluja ja kehittää digitaalisia valmiuksiaan**;
- käynnistää **New European Bauhaus Lab -laboratorion** liittyvän innovatiivista rahoitusta koskevan toimen, jonka tarkoituksena on luoda kokeiluhanke hyväntekeväisyyslahjoitusten hankkimista varten;
- **laatia tietojen käyttöä ja hallinnointia yhteisötaloudessa koskevat käytännössä yhteistyössä sidosryhmien kanssa**, jotta voidaan tukea tietojen ja teknologian käyttöönottoa.

Lisäksi komissio **varmistaa, että asianmukaisten EU:n liiketoimintatuen rakenteiden välityksellä jaetaan kokemuksia siitä, miten yhteisötalouden toimijoille voidaan tarjota mukautettua tukea**. Tähän kuuluvat Euroopan digitaali-innovointikeskittymien ohjelmaan kuuluva Digital Transformation Accelerator -aloite ja Yritys-Eurooppa verkosto.

Yhteisötalouden vahvojen paikallisten juurten ansiosta viranomaiset, kansalaisyhteiskunta, yhteisötalouden sidosryhmät ja tavanomaiset yritykset voivat kehittää paikallisia vihreän kehityksen ohjelmia ja yhdistää resursseja paikallis- ja aluetason investointeja ja innovaatioita varten, jotta varmistetaan paikallisia hyötyjä tuottava oikeudenmukainen siirtymä.

Komissio aikoo

⁷¹ Ks. SWD(2021) 982.

- **tehdä yhteistyötä kaupunkien kanssa paikallisten vihreän kehityksen ohjelmien tai vihreiden kansalaistoimien kehittämiseksi** vahvistamalla yhteisötalouden toimijoiden ja yhteisöjen osallistumista kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopimukseen, eurooppalaiseen kaupunkialoitteeseen, Intelligent Cities Challenge -aloitteeseen, kiertotalouskaupunkeja ja -alueita koskevaan aloitteeseen, oikeudenmukaisen siirtymän foorumiin, Uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteeseen ja eurooppalaiseen ilmastopimukseen.

Yhteisötalouden panos on erityisen tärkeä kiertotalouden kehittämisen kannalta⁷², sillä yhteisötaloudessa toteutetaan urauurtavia toimia ja liiketoimintamalleja, jotka säilyttävät tuotteiden ja materiaalien arvon mahdollisimman pitkään, vähentävät jätettä, tarjoavat kansalaisille kustannussäästöjä ja luovat paikallisia työpaikkoja, erityisesti kunnostamiseen, uudelleenkäyttöön, yhteiskäyttöön ja kierrättämiseen liittyvien toimintojen parissa. Tätä potentiaalia voidaan voimistaa edelleen lisäämällä tietoisuutta mahdollisuudesta laajentaa näiden käytäntöjen soveltamista ja vahvistamalla kumppanuuksia tavanomaisten yritysten kanssa arvoketjuissa ja julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksissa, joihin osallistuu viranomaisia, tutkimuslaitoksia, teollisia toimijoita ja yhteisötalouden toimijoita.

Komissio aikoo

- **antaa ohjeita siitä, miten voidaan tukea käyttöönottoa ja yhteiskunnallisten yritysten ja muiden kumppaneiden, kuten tavanomaisten yritysten, välisiä kiertotalouteen liittyviä kumppanuuksia**, ja lisätä tietoisuutta yhteisötaloudesta **Euroopan kiertotalouden sidosryhmäfoorumissa, Yritys-Eurooppa-verkoston ja muiden verkostojen puitteissa.**

Yhteisötalouden toimijoilla on keskeinen rooli sosiaalisessa asuntotuotannossa, asunto-osuuskuntien perustamisessa ja kaupunkikehitystä koskevien strategioiden laatimisessa. Tältä osin niiden ongelmana on 57 miljardin euron vuotuinen investointivaje⁷³, jolla on kielteisiä vaikutuksia asunnon saannin mahdollistamiseen ja EU:n asuntokannan muuttamiseen ympäristöystävällisemmäksi. Komissio lisää sosiaalisen asuntotuotannon asuntojen ja kohtuuhintaisten asuntojen kunnostuskapasiteettia **kohtuuhintaista asumista koskevan aloitteen**⁷⁴ avulla luomalla monialaisia kumppanuuksia sadan kaupunkipiirin perusparantamista koskevan pilottihankkeen toteuttamiseksi ja pyrkimällä lisäämään laadukkaiden, viihtyisien, helposti saatavilla olevien ja kohtuuhintaisten asuntojen määrää.

Komissio kehottaa EU:n jäsenvaltioita ja alueita osallistamaan yhteisötalouden toimijoita vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvien strategioidensa kehittämiseen ja hyödyntämään paremmin nykyistä rahoitusta yhteisötalouden vihreän ja digitaalisen siirtymän mahdollistamiseksi.

⁷² COM(2020) 98 final ja tuleva OECD:n toimintapoliittinen selvitys *Supporting the social economy's contribution to the circular economy for a green and inclusive transition* (joka on määrä julkaista vuoden 2022 alussa).

⁷³ Fransen L., del Bufalo G. & Reviglio E., *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe. Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2018.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_en

4.4. Sosiaalisen innovoinnin edistäminen

Sosiaalinen innovointi tarjoaa uusia tapoja tuottaa tavaroita ja järjestää ja tarjota palveluja sekä uusia kansalaisten osallistumisen muotoja, jotka vastaavat konkreettisiin sosiaalisiin tarpeisiin tai yhteiskunnallisiin haasteisiin⁷⁵. Se muuttaa sosiaalisia suhteita ja voi tarjota uusia toimintapoliittisia lähestymistapoja, jotka voivat johtaa systeemiin muutoksiin. Yhteisötalouden toimijat toimivat alhaalta ylöspäin, ja ne ovat lähellä yhteisöjä, kansalaisia ja niiden kohtaamia ongelmia, joten yhteisötalouden toimijoilla on valmiudet löytää innovatiivisia ratkaisuja⁷⁶.

Komissio on käynnistänyt viime vuosina useita aloitteita, joilla se edistää sosiaalista innovointia (esim. Horizon 2020 -aloitteen välityksellä, kuten Euroopan yhteiskunnalliset innovaatiot -kilpailu, EaSI-ohjelma ja ESR). Myös vaikutusten hankintaa varten on myönnetty tukea yhtenä sosiaalisen innovoinnin kokeilemisen ja rahoituksen muotona⁷⁷. Komissio jatkaa näiden aloitteiden täytäntöönpanoa ja rakentaa sosiaalisten innovoijien eurooppalaisen yhteisön vertaisoppimisen ja yhteisyritysten edistämiseksi laajentamalla toimintaa Euroopan yhteiskunnalliset innovaatiot -kilpailun alumniverkoston pohjalta.

Sosiaalisten innovaatioiden mittakaavan laajentaminen on kuitenkin edelleen haasteellista. Tällaisia haasteita on myös niiden saamisessa päätöksentekijöiden käyttöön, kumppaneiden löytämisessä muilla alueilla kotimaassa tai ulkomailla ja muualla kehitettyjen ratkaisujen mukauttamisessa paikallisiin olosuhteisiin. Tämän vuoksi menetetään mahdollisuuksia saavuttaa systeemiä vaikutuksia ja hyödyntää alustavan investoinnin (johon on usein sisältynyt julkista rahoitusta) koko potentiaali. Komissio tukee sosiaalisen innovoinnin kansallisten osaamiskeskusten perustamista, jotta voidaan parantaa myös yhteisötalouden toimijoiden ja uusien yhteiskunnallisten yritysten innovointivalmiuksia⁷⁸. Myös yhteistyötä julkisen sektorin, hyväntekeväisyysjärjestöjen ja yhteiskunnallisen investoinnin toimijoiden välillä voidaan parantaa, jotta voidaan hyödyntää paremmin saatavilla olevat resurssit ja mahdollistaa sosiaalisten innovaatioiden käyttöönotto ja toistaminen.

Komissio aikoo

- tehostaa sosiaalista innovointia soveltamalla uutta lähestymistapaa valtioiden väliseen yhteistyöhön ESR+:n puitteissa. **Uusi ”eurooppalainen sosiaalisen innovoinnin osaamiskeskus”** perustetaan vuonna 2022. Se vastaa vastavuoroisen oppimisen ja valmiuksien kehittämisen järjestämisestä asiaankuuluville viranomaisille ja tukirakenteille. Lisäksi luodaan uusi tukijärjestelmä, joka helpottaa sosiaalisten innovaatioiden siirtämistä ja/tai laajentamista;
- **ehdottaa vuonna 2022** Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa **European Social Innovation Catalyst Fund -aloitetta**, johon osallistetaan kansalaisia, tutkijoita, yrittäjiä, hyväntekijöitä, yhteiskunnallisiin vaikutuksiin pyrkiviä sijoittajia ja viranomaisia ja jonka tarkoituksena on tukea menestyksekkäiden sosiaalisten

⁷⁵ <https://eusic.challenges.org/the-european-social-innovators-insight-report/> 2021

⁷⁶ Esimerkkejä on Euroopan komission julkaisussa *Social innovation: inspirational practices supporting people throughout their lives*, Luxemburg, 2020.

⁷⁷ <https://eah.eib.org/about/initiative-social-outcomes-contracting>

⁷⁸ <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/fi/sosiaalinen-innovointi-ja-valtioiden-valinen-yhteistyö>

innovaatioiden toistamista ja laajentamista, jotta voidaan edistää EU:n viiden mission tavoitteiden saavuttamista⁷⁹.

Lisäksi komissio **myöntää määrärahoja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa** ja pyrkii siten lisäämään yhteiskunnallisten yrittäjien tietoisuutta yleiseurooppalaisten, kansallisten, alueellisten ja paikallisten innovointiekosysteemien resursseista ja helpottamaan niiden saatavuutta.

5. YHTEISÖTALouden JA SEN MAHDOLLISUUKSIEN TUNNUSTAMISEN EDISTÄMINEN

Niiden maiden esimerkki, joissa yhteisötalous on pisimmälle kehittynyt, osoittaa, että yhteisötalouden näkyvyyden parantaminen muun muassa keräämällä asianmukaisia tietoja ja tilastotietoja on keskeisen tärkeää yhteisötalouden tunnustamista ja kehittämistä varten.

Komissio on pyrkinyt vahvistamaan vuodesta 2011 alkaen yhteisötalouden, yhteiskunnallisten yritysten ja sosiaalisen innovoinnin näkyvyyttä ja asemaa koko EU:ssa toteuttamalla erilaisia toimia, jotka ovat liittyneet erityisesti rahoitukseen tai tutkimukseen⁸⁰. Myös jäsenvaltioissa viranomaiset ja sidosryhmät ovat toteuttaneet mielenkiintoisia aloitteita, joilla on parannettu yhteisötalouden näkyvyyttä ja ymmärrystä yhteisötaloudesta. Tällaisiin aloitteisiin on kuulunut muun muassa erityisiä merkintäjärjestelmiä ja sertifiointimekanismeja tai laajoja tiedotuskampanjoita.

Näytön perusteella **yhteisötalouden myönteisistä vaikutuksista ei olla vielä riittävän tietoisia suuren yleisön keskuudessa. Tämä koskee myös nuoria ja heikommassa asemassa olevia ihmisiä, yhteiskunnallisia kumppaneita, sidosryhmiä ja rahoittajia**⁸¹. Koska tällä on vaikutusta asianmukaisten tukipolitiikkojen ja markkinamahdollisuuksien kehittämiseen, yhteisötalouden näkyvyyden parantamisen on oltava jatkossakin painopisteenä. Komissio osallistuu tämän toimintasuunnitelman avulla asiaankuuluvia sidosryhmiä kaikilla tasoilla, jotta tässä asiassa päästään eteenpäin.

Komissio aikoo

– toteuttaa viestintää koskevan pitkän aikavälin lähestymistavan mukaisesti säännöllisiä viestintätoimia, joissa korostetaan yhteisötalouden roolia ja erityispiirteitä, myös yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa.

Komissio kannustaa myös järjestämään säännöllisiä yhteisötalouden huippukokouksia, joita isännöivät jäsenvaltiot ja muut toimijat.

Lisäksi yhteisötalouden liiketoimintamallien paremman ymmärtämisen ja näyttöön perustuvan toimintapolitiikan varmistamiseksi on keskeisen tärkeää, että saatavilla on

⁷⁹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/missions-horizon-europe_en.

⁸⁰ Esimerkiksi yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen erikoistuneita rahastoja varten tarkoitettu merkki (asetus (EU) N:o 346/2013), Euroopan komission vuonna 2020 tekemä kattava kartoitustutkimus yhteiskunnallisista yrityksistä ja niiden ekosysteemeistä Euroopassa ja Euroopan yhteiskunnalliset innovaatiot -kilpailu (<https://eusic.challenges.org/>).

⁸¹ Haarich, S., Holstein, F., Spule, S., Galera, G., Franchini, B., Borzaga, C., Chiomento, S., Spiess-Knafl, W., Scheck, B., Salvatori, G., *Impact of the Commission's Social Business Initiative (SBI) and its follow-up actions*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2020.

asianmukaisia tietoja ja tilastotietoja. **Yhteisötaloudesta saatavilla olevat tiedot ovat kuitenkin usein niukkoja, puutteellisia ja vaikeasti vertailtavissa.** Harva jäsenvaltio on esimerkiksi mukauttanut kansallisia tilinpitojärjestelmiään siten, että ne keräisivät täydentäviä tietoja (”satelliittitilinpito”) yhteisötaloudesta, vaikka tätä varten on saatavilla taloudellista tukea EU:n talousarviosta. Näin ollen saatavilla ei ole tilastotietoja yhteisötalouden koosta, työvoimasta, kehityksestä ja haasteista. EU:n tasolla on kerätty jonkin verran vertailukelpoisia tietoja, mutta ne eivät ole kuitenkaan kattavia. Tällä tavoin on voitu tehdä joitakin arvioita, mutta tietojoukot olisi saatettava ajan tasalle⁸². Tietoja ole saatavilla myöskään hyväntekeväisyyslahjoitusten mahdollisesta koosta ja painoarvosta tai mahdollisuuksista hyödyntää tällaisia yksityisiä investointeja yhteisötaloutta koskevien ja muiden EU:n tavoitteiden saavuttamiseksi. Komissio tukee näin ollen edelleen näyttöön perustuvaa toimintapolitiikkaa kartoittamalla, keräämällä ja analysoimalla määrällisiä ja laadullisia tietoja yhteisötaloudesta kaikista jäsenvaltioista. Tämä edistää myös lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollisen ekosysteemin seuranta.

Komissio aikoo

- käynnistää uuden tutkimuksen, jossa kerätään määrällisiä ja laadullisia tietoja yhteisötaloudesta EU:n kaikista jäsenvaltioista;
- käynnistää erityisen tutkimuksen hyväntekeväisyyslahjoituksista EU:ssa.

Myös akateeminen mielenkiinto yhteisötaloutta kohtaan on lisääntynyt, mutta vuoropuhelua ja hedelmällistä vuorovaikutusta eri ideoista päätöksentekijöiden kanssa voitaisiin parantaa. Komissio pyrkii edistämään tällaisia keskusteluja.

6. TULEVAT TOIMET

Komissio on toteuttanut viime vuosikymmenen aikana merkittäviä toimia yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten kehittämiseksi osana Euroopan sosiaalista markkinataloutta. Nämä aiemmat saavutukset on vakiinnutettava, ja niitä on vahvistettava, jotta EU voi täyttää demografisista haasteista sekä vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä johtuvat tarpeet ja hyödyntää siitä seuraavat mahdollisuudet samalla kun se rakentaa oikeudenmukaisen, osallistavan ja selviytymiskykyisen talouden pitkän aikavälin ratkaisuna covid-19-kriisin seurauksiin.

Tämä toimintasuunnitelma tarjoaa vuoteen 2030 asti ulottuvan eurooppalaisen kehityksen, jonka avulla tuetaan edelleen yhteisötalouden kehittämistä. Siinä vahvistetaan toimet, jotka on määrää toteuttaa yhdessä Euroopan sosiaalisen oikeuksien pilarin toimintasuunnitelman täytäntöönpanon ja siihen liittyvien työllisyyttä ja köyhyyden vähentämistä koskevien tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Komissio korostaa yhteisötalouden tarjoamia mahdollisuuksia luoda työpaikkoja ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta eurooppalaisen ohjausjakson ja jäsenvaltioiden toteuttaman työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanon puitteissa.

⁸² Ks. esim. Monzon J. L. & Chaves R., *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, 2017, ja Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. & Carini C., *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, Euroopan komissio, Luxemburg, 2020.

Toimintasuunnitelma on laadittu **yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa**, ja myös sen täytäntöönpano edellyttää niiden sitoutumista ja yhteistyötä kaikilla tasoilla – niin EU:n tasolla, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla kuin kansainväliselläkin tasolla.

Täytäntöönpanon onnistuminen edellyttää myös voimien yhdistämistä jäsenvaltioiden kanssa. **Komissio kannustaa jäsenvaltioita hyväksymään yhteisötaloutta koskevia strategioita ja toimenpiteitä tai saattamaan tällaiset strategiansa ja toimenpiteensä ajan tasalle yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa.** Tätä varten **komissio kehottaa jäsenvaltioita nimittämään** toimitelmiinsä **yhteisötaloudesta vastaavia koordinaattoreita**, joiden tehtävänä on vastata strategioiden johtamisesta, varmistaa päätöksenteon johdonmukaisuus hallinnon eri yksiköiden välillä ja helpottaa EU:n ja kansallisen rahoituksen saatavuutta sekä yhteydenpitoa rakennerahastojen hallintoviranomaisten kanssa.

Komissio auttaa jäsenvaltioita niiden yhteisötaloutta koskevien strategioiden ja toimenpiteiden määrittelyssä ja tukee yhteisötalouden koordinaattoreiden työtä tämän toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa ja siihen liittyvien jatkotoimien toteuttamista varten.

Komissio tekee myös tiivistä yhteistyötä EU:n muiden toimielinten ja elinten eli Euroopan parlamentin, alueiden komitean ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean sekä Euroopan investointipankkiryhmän kanssa.

Komissio kehottaa yhteisötalouden sidosryhmiä, EU:n toimitelmiä ja elimiä hyväksymään tämän toimintasuunnitelman ja edistämään aktiivisesti sen täytäntöönpanoa osallistamalla siinä suoraan yhteisötalouden sidosryhmiä. Komissio tekee yhteistyötä yhteisötaloudesta ja yhteiskunnallisista yrityksistä vastaavan asiantuntijaryhmänsä kanssa. Ryhmän toimikausi uusitaan nykyisen toimikauden päättyessä.

Komissio laatii selvityksen toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta vuonna 2025 ja julkaisee kertomuksen edistymisestä ja uudesta kehityksestä.

KESKEISET KOMISSION TOIMET JA NIIDEN TÄYTÄNTÖÖNPANON AIKATAULU

Ehdotetaan neuvoston suositusta yhteisötalouden perusedellytyksistä (ks. 3.1 kohta).	2023
Järjestetään virkamiehille verkkoseminaareja ja työpajoja , jotka liittyvät erilaisiin yhteisötalouden kannalta merkityksellisiin politiikan aloihin (ks. 3.1 kohta).	2022, 2023
Käynnistetään sisämarkkinaohjelman puitteissa uusi aloite, jolla tuetaan paikallisten ja alueellisten kumppanuuksien luomista yhteisötalouden toimijoiden ja tavanomaisten yritysten välillä, mikä mahdollistaa yritysten väliset ”sosiaalisen ostamisen” markkinat (ks. 3.3 kohta).	2022
Parannetaan rahoituksen saatavuutta yhteiskunnallisille yrittäjille Länsi-Balkanin, itäisen kumppanuuden ja eteläisen naapurialueen maissa käynnistämällä toimia, joilla tehostetaan ruohonjuuritason aloitteita ja tuetaan välittäjiä yhteisötalouden toimijoiden tarpeisiin mukautettujen rahoitustuotteiden kehittämisessä (ks. 3.5 kohta).	2023
Käynnistetään uusi EU:n yhteisötalouden yhteinen yhdyskäytävä , joka tarjoaa selkeän yhteyspisteen yhteisötalouden sidosryhmille, muille asiaankuuluville toimijoille ja yksityishenkilöille, jotka etsivät tietoa asiaankuuluvista EU:n rahoituslähteistä, politiikoista ja aloitteista (ks. 4.1 kohta).	2023
Käynnistetään uusi nuorten yrittäjyyspolitiikan akatemia , joka edistää nuorisoyrittäjyyttä – myös naisten yrittäjyyttä ja yhteiskunnallista yrittäjyyttä – tekemällä yhteistyötä kansallisten päätöksentekijöiden ja nuorten yrittäjien verkostojen kanssa (ks. 4.1 kohta).	2022
Käynnistetään InvestEU-ohjelman puitteissa uusia rahoitustuotteita, joiden tarkoituksena on hankkia yksityistä rahoitusta , joka kohdennetaan yhteiskunnallisten yritysten eri kehitysvaiheiden tarpeisiin (ks. 4.2 kohta).	2022
Tuetaan yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamisen ja hallinnoinnin kehittämistä , jotta voidaan tukea yhteisötalouden toimijoita EU:ssa (ks. 4.2 kohta).	2023
Käynnistetään lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollisen ekosysteemin siirtymäväylä , jotta voidaan lisätä yhteistyötä viranomaisten ja sidosryhmien kanssa toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa tällä alalla (ks. 4.3 kohta).	2022
Tehostetaan sosiaalista innovointia soveltamalla uutta lähestymistapaa valtioiden väliseen yhteistyöhön ESR+:n puitteissa ja perustamalla uusi ”eurooppalaisen sosiaalisen innovoinnin osaamiskeskus” (ks. 4.4 kohta).	2022